

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Sisäministeriö
Maahanmuutto-osasto

Lausunto
25.10.2024

VN/1960/2024-TEM -9

1/3

Viite: Lausuntopyyntö 11.9.2024

TYÖ - JA ELINKEINOMINISTERIÖN LAUSUNTO KOSKI EN LUONNOSTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI ULKOMAALAIN LAIN MUUTTAMISESTA (PERHEENYHDISTÄMINEN)

Työ- ja elinkeinoministeriön työvoiman maahanmuutto- ja kotoutumisyksikkö kiittää mahdollisuudesta lausua sisäministeriön luonnoksesta hallituksen esitykseksi, jolla muutettaisiin ulkomaalaislain perheenyhdistämistä koskevaa sääntelyä.

Lausunto on jaoteltu lausuntopalvelussa esitettyjen kysymysten mukaisesti.

Vähimmäisikävaatimus

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi ehdotetaan 21 vuoden vähimmäisikää koskevan edellytyksen käyttöönottamista puolison perheenyhdistämisessä. Vähimmäisikä koskisi sekä perheenkokoajaa että perhesiiteen perusteella oleskelulupaa hakevaa puolisoa. Vähimmäisikävaatimusta ei sovellettaisi Suomen kansalaisiin, mutta sovellettaisiin heidän ulkomaalaisiin puolisoihinsa. Lakimuutos toteuttaisi pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmakirjausta perheenkokoajan iän osalta, mutta laajentaisi ikärajan koskemaan myös oleskelulupaa hakevaa puolisoa.

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi tuodaan esiin, että alle 21 -vuotiaiden perheenkokoajien tai puolisoitten oleskelulupia on haettu ja myönnetty suhteellisen vähän. Vuonna 2023 tällaisia lupia myönnettiin yhteensä noin 370 muun kuin kansainvälistä suojelua saavan ulkomaalaisen tai suomalaisen puolisona maahan tulevalle alle 21 -vuotiaalle. Siten esityksen välittömät määrälliset vaikutukset työntekijöiden, erityisasiantuntijoiden tai opiskelijoiden maahanmuuttoon voivat jäädä suhteellisen vähäisiksi, vaikka esitys vähentäisi jossain määrin myös työn tai opiskelun perusteella maahan muuttavien kolmansien maiden kansalaisten mahdollisuuksia saada puolisoaan Suomeen. Jotkut Suomessa jo työskentelevät tai opiskelevat tai muuttoon maahan harkitsevat kolmansien maiden kansalaiset voisivat muuttaa muualle, jos heidän alle 21 -vuotiaan puolisonsa muuttaminen maahan olisi mahdollista, mutta kohde-ryhmä ei oletettavasti ole tältä osin kovin suuri.

Toisaalta kaikki perheenyhdistämistä vaikeuttavat toimet, voivat yleisesti vähentää maan vetovoimaa kansainvälisten osaajien silmissä.¹ Tältä osin esitetyn kaltaisia ikärajoituksia olennaisempia perheenyhdistämisen edellytyksiä ovat todennäköisesti kuitenkin esimerkiksi toimeentuloa koskevat vaatimukset, jotka soveltuvat huomattavasti laajempaan joukkoon hakijoita.

Toimeentuloedellytyksen asettaminen alaikäiselle perheenkokoajalle

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi ehdotetaan, että kansainvälistä suojelua saavan alaikäisen perheenkokoajan perheenjäsenen oleskeluluvan pääsääntöiseksi edellytykseksi asetettaisiin toimeentuloedellytys. Toimeentuloedellytystä ei kuitenkaan sovellettaisi ilman huoltajaa maassa oleskeleviin alaikäisiin pakolaisiin. Muutoksella olisi merkitystä lähinnä toissijaista suojelua saaville alaikäisenä ilman huoltajaa maahan tulleille. Tällä esityksellä palattaisiin alaikäisen perheenkokoajan kohdalla viime vaalikautta edeltäneeseen oikeustilaan, hallitusohjelmakirjauksen mukaisesti.

Muutos lisäisi todennäköisesti jonkin verran ilman huoltajaa maassa elävien alaikäisten ja nuorten aikuisten määrää. Ydinperheestä erossa eläminen vaikuttaa lapsen hyvinvointiin yleensä kielteisesti. Tämä loisi jonkin verran lisää resurssitarpeita sosiaali- ja terveystaloukselle.

Asumisaikavaatimus

Luonnoksen hallituksen esitykseksi mukaan kansainvälistä suojelua saaneiden perheenkokoajien perheenyhdistämisessä otettaisiin käyttöön vaatimus perheenkokoajan kahden vuoden asumisajasta tietyn poikkeuksin. Tältä osin hallituksen esitys noudattelee PMI Orpon hallitusohjelman kirjausta, jonka mukaan kyseinen vaatimus otettaisiin käyttöön kotoutumisen varmistamiseksi turvaten lasten oikeuksien tosiasiallinen toteutuminen.

Kotoutumiseen kytkeytyvät ehdotetut ulkomaalaislain muutokset kohdentuvat käytännössä erityisesti toissijaista suojelua saaviin perheenkokoajiin. Kahden vuoden odotusaika toissijaista suojelua saavien perheenkokoajien perheenyhdistämiselle merkitsisi sitä, että jatkossa maassa olisi mahdollisesti jonkin verran nykyistä enemmän perheestään pidempään erossa olevia kotoutujia. Perheestä erossa olemisella on haitallisia vaikutuksia erityisesti suojelun tarpeen vuoksi maahantulleiden muuttajien ja alaikäisenä yksintulleiden mielenterveyteen.² Mielenterveyshäiriöt heikentävät toimintakykyä ja kielenoppimista ja välillisesti työllistymistä.

Hallituksen esityksen mukaan perheenyhdistämistä koskevia sääntöjä muutettaisiin tukemaan uudistuvan kotoutumisjärjestelmän muutoksia. Ajatuksena on, että kahden vuoden asumisaikaedellytys edistäisi toissijaista suojelua saavien työllistymistä. Työllistymisen edistämisen kan-

¹ esim. OECD (2017), International Migration Outlook 2017, OECD Publishing, Paris, https://doi.org/10.1787/migr_outlook2017-en, s. 133-4, 60.

² esim. Lea-Maria Löbel & Jannes Jacobsen (2021) Waiting for kin: a longitudinal study of family reunification and refugee mental health in Germany, Journal of Ethnic and Migration Studies, 47:13, 2916-2937, DOI: 10.1080/1369183X.2021.1884538

nalta perheenyhdistämistä koskeva toimeentuloedellytys on huomattavasti merkittävämpi kannustin kuin kahden vuoden asumisaikavaatimus, jonka osalta ei oletettavasti synny merkittävää vaikutusta työllistymiseen.

Alaikäisyyden määritelmästä

Esitetty muutos ulkomaalaislakiin on perusteltu ja kannatettava.

Kansantervedellisen syyn poistaminen perhesideperustaisen oleskeluluvan epäamisperusteista

Esitetty muutos ulkomaalaislakiin on perusteltu ja kannatettava.

Sonja Hämäläinen
maahanmuuttojohtaja, yksikön päällikkö

Minna Säävälä
johtava asiantuntija

LIITTEET

-

JAKELU

SM/MMO

TIEDOKSI

TEM MAKO

VN/1960/2024-TEM-9

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: